

הטרגדיה של ניחוחי

שפת השדה היתה עברית

שפת השדה היתה עברית. בזה אני בטוח. כי רק בה היו החוזרים על פתח תהלה מתבהרים להחריד. בשפה אחת באתי לשדה מכל שערים, ערב ערב. בחשכה אחת, שבתוכה עמדו בתי ירושלים ואור שמחמם יוצא מהם וכמו רואה עלי יראה. שעה שעה היו שומעים באור אחר עבודתי את דן וצבי וישראל קוראים את ההנה במלותי. ולא היו לי עלוטי לצאת מנסיעה דרכם אל חדר תהלה, כי כל תהלותי נראו עד אז בחדר, בחשכה. כל כך הרבה אורות רעים וחשופים ששמי עלה בהם נראו לי כברכה. ואז היה עולה האוטובוס עוד עליה אחרונה: רבן יוחנן בן זכאי היה נותן סימן להזדקף מכל זה. קנאי גליל היה להם על מי לנטר. ואני, ורק אני, שגופני מדי הייתי בשעות כאלה בחיי כאלו כל חיי החלו שם שעה שעה עומד בין הבתים שנפתחו לי ככלובים, ואחרי שמעון והלוי וגמליאל, ומשיאים לי אלה היפים בבחורים את קול התור, את רחש פתח תהלה. וחזקו אותי קודמי גם פעמי האחרות עד שעמדה בי גאווה להכנס. ושם כבר קמה תהלה מחשכה, אבל פניה מחכות לי. לרגע גם נדמה ששואלות. ואחר כך תלך לשטף עצמה במים החמים, שמחמה שלה היו כמוני נגרים ממנה, אחרים מן הגשמים שהתאספו בחוץ. ועלי למול מימיה הקלועים בה במגבת הן אמרו כבר חכמים: "העושה חמין במי גשמים יחר גרונו בקראו חמה". "גרונו" פרשו "אוונו", "חמה" פרשו "שנה שחונה". ועל שדה שהשתקף מחלונה אמרו קדם "אצא ואשמע מה דבר ה' מן הקמה". ובין זה ובין זה אני חי. וידעתי שרק בעברית אחיה. כי רק בה, כי רק ככה, יכלה תהלה לומר מול חלון חדרה: "אני רוצה עכשו לבכות עד שהזוגיות יכסו עדים".

בין זה ובין זה אני חי. עד כאן הטרגדיה של ניחוחי, שאני כבר מריח בזרע טרי את כליונו המתוק, המתון, המוביש. על כל סדינים בירושלים יעבר הרצף הזה השפון: ממני, השפוי ממני ובי, שפרץ כשהעזתי לחיות לבדי. בחסר זהירות מתמיד, בשעה אחת שהכל עוד היה יכול לקרות אחריה, גם אם היתה אחרונה בסדר השעות המקבל, שלא היו לה עדים. בזמן שתהלה בחדר אחר מתפזרת במים. היא מנקה עצמה מחפצי חיים, ואני שקוע בחמר חיים. היא כחלמיש במעיני, ואני היבש על סדינו. ככה ערב ערב, ורק פעם אחת יצאנו יחד את השדה.

בצאתה מן השדה לדירת אור שושן בבקעה קרה לתהלה דבר אחר, שעליו כתוב באבות "הגביה פניה כלפי כנסת". כנסת בלא ידוע שאין מידעים שם פרטי, קל וחמר כנס הפרטי ביותר, שבבואנו אליו מכרחים אנו להיות נשאים אל רוח ולא לשקע בגוף. צוארה הקצר עלה ועלה כגבה שלשים וחמש מדרגות וזרועיה נעלמו בכד שפתאם נכר בו רוח ושמי שהיה בעיני ככר נפוצ בכל הבתים נשמע בשפתיה ראשון ויתום ותמים ולא מידע. והאור בפתח הדירה לא היה אור אחר, וחצי תריסר גברים ונשים ישבו על הרצפה ואחזו בכוסות תה בכל כחם כמנהג המקום. והכל היה דוקא רה, כל כך רה ורגיל, כשנשארה תהלה את מבטה אל ידי הפשוטות ממעשה ואל צוארי וקיפתו הקלושה, והביטה בי בלי עינים וכרעה על הרצפה כאיש החושב להנשא ונבלעה בדבר הבית הזר והגברים ולא אראה את פניה.

"משכיל לאיתן האזרחי", ואף זה מפרקי תהלה

ובלילה ההוא, כשחזרתי לחדר תהלה, נגע בי מלח הארץ לראשונה כי חשתי טעם של אשמת האחרים. אחר כך בא מבצע צוק איתן. שלשים שנה קדם לכן קראו בחרף אחד אבות אחדים לבנותיהם מי"ה, על שם מלחמת יום הכפורים, ואבות אחרים קראו לבנותיהם שר", על שם רשעים ירקב. והרי כפורינו לא היו בזה, וגם הדבר השני לא התקיים. מכל מקום קראו בחורים לבניהם שנולדו אחר הקיץ ההוא איתן, ואלה שטרם התעברו נדרו לקרא כך לבניהם בבוא העת. ונדמה עלי כי אז לא ראיתי בת טובים אחת ששם זה לא המה עליה באהבה או בזכרון. כי כך נקרא גם גבר אחרון של תהלה שנותר בין החיים אחר אותו הקיץ. ועליו טפלו אמונה שכאשר נתגבש לסירות שאלוהו על תחביביו וענה "לחפר בורות". ומה תורות לי בשעריו, שתהלה בקשתי אחריו: כי האומר לחפר בורות ביום, אני אמור בו עדי תהום. והכורה בלילה קבר, עליו יאמר הרה גבר.

"כתוב בספר בראשית: 'ויקרא האדם שמות לבהמה ולחיה'. מלמד, שמדרכו של האדם לקרא לכל דבר בשמו הנכון. ואברהם אדם הוא". בסדר. אבל אדוני. אתה מדבר פה על אדם הראשון, שנקרא לפיכך אדם (כפי שתהלה נקראת תהלה מפני שהיתה בי ראשונה למציאות). או לכל הפחות אתה מדבר על אברם, שהיה ראשון לאמונה. מי אני ליד כל זה, שאני הבשר מן העדר, שנולדתי בדממה. שאיני אלא בנם של מוכר נעלים ושל אלת החכמה, שנסעו לאחר סגר הרחם בבקר שבת ושמעו ברדיו "לשכב בצלך כרמל", ומכאן קראו כרמל לאחותי. ככה נתנו אצלנו שמות, ולא היינו ראשונים. והורי נסמכו על הידוע, ולא נתנו לנו שמות החיבים בהבטחה שלעולם יהיה בהם מן המיטיב. ואמנם נחרבו לעיים גם הר כרמל גם אחותי. אבל לפחות לא נקראנו אב המון גוים, שלא נהיה חביבים בכח או בהולדה. ולא נקראנו איתן, כי ימינו בזכר אחרים לא היו אלא הגלדה.

איה לקרא לדברים בשמם הנכון. כמו הורי. בקיץ ההוא נהגו הכל כגברים, ולא הייתי מתגבר. איה אוכל לקרא לרגע אחד, שנה קדם לכן, בקומה אחרונה של הפסיס, שעה לפני החשכה, מול הפתח שראו בו כנסיות, כששירי ישבה מולי ולחשה לאור: "אני נבט מתוך הרחם השוטף, לרגע הייתי תולעת, אחר כך אתעופף כמו פרפר מפרפר קצת, וכך גם אספה". ולא אמרה אחר כך, כמו תמיד: "תראה כמה זה יפה", אלא "תראה את היפי". ועדין ראיתי רק את עצמי. אבל ראיתי את עצמי ביפי הנה המשתבר, הקורא למתיקות בחדר ההוא הסגור, הכל כך לא גברי, שלשונו זכר. הקורא למתיקות עד סופה היהיר, כי סופה כל כך נתן לדעת. איה יכלתי לקרא לרגע כזה. בצאתו כבר היה מאחר. ובהיר. ונתן. וידעתי אז שלא אקרא לבני איתן. כי יש גבול לאירוניה.